

Vasarāju sējumiem atsevišķos reģionos ražas zudums šogad varētu sasniegt pat 90 %

Ziemāju kultūraugiem ražas samazinājums prognozējams līdz pat 50 % apmērā, savukārt vasarāju sējumiem atsevišķos reģionos ražas zudums var sasniegt pat 90 %, puda biedrības "Zemnieku saeima" valdes priekšsēdētājs Juris Lazdiņš.

Foto: pikabay.com

Viņš uzsvēra, ka kopumā šī gada ražas prognozes nav iepriecinošas, jo kultūraugi gluži vienkārši nesadīga vai pilnībā izdega, un tos pārsēt ar citiem kultūraugiem ir jau daudz par vēlu. «Šobrīd, pat laikapstākļiem esot īpaši labvēlīgiem, zaudēto ražu atgūt iespējams nav,» sacīja Lazdiņš, piebilstot, ka patlaban var cerēt uz to, ka sējumu stāvoklis vairs nepasliktināsies un, iespējams, daļu zaudētās ražas augi

spēs kompensēt ar labu graudu kvalitāti.

Lazdiņš skaidroja, ka šis gads ir savdabīgs ar to, ka nokrišņi ir ļoti lokāli. Ja iepriekš pierasts, ka nokrišņi ir visā Latvijā vai vismaz visā novadā, tad šogad novērojams, ka vienā pagastā pusstundas laikā nolīst mēneša norma, taču blakus pagastā no lietus nav ne miņas. «Līdz ar to arī situācija ar akūto sausumu ir nomierinājusies

daļā Latvijas, taču joprojām ir plaši reģioni, kur no marta praktiski nav lijš,» norādīja biedrības vadītājs.

Tāpat viņš atzina, ka reģionos, kur lietus ir bijis, tomēr nevar runāt par situācijas uzlabošanu. Viņaprāt, pareizāk būtu teikt – ir apstājusies situācijas pasliktināšanās. Graudaugi sausuma dēļ ir «nometuši» sānu stiebrus, tāpēc tie, kā jebkurš dzīv organisms, pēc aiziešanas bojā vairs neatdzīvosies, sacīja Lazdiņš.

Arī lopkopības saimniecībās izkaltusi zāle vairs pilnā apjomā neatdzīvosies, taču pēc lietus ir cerības uz labāku atālu, piebilda valdes priekšsēdētājs. Tāpat, komentējot laika apstākļus pēdējās nedēļas laikā, Lazdiņš norādīja, ka atsevišķos reģionos, īpaši Latvijas centrālajā daļā, nokrišņi sev līdzīgi nesa arī lielus krusas graudus, taču krusa pret sējumiem ir bijusi saudzīga, un nopietni krusas postījumi nav manīti. Viņš gan atzīmēja, ka atsevišķos laukos krusa ir saveldrējusi

zirņu sējumus, bet kopumā postījumu praktiski nav. «Tas gan daļēji ir izskaidrojams arī ar to, ka sausuma novārdzināti kultūraugi ir īsi un reti,» pieļāva Lazdiņš.

Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas ģenerāldirektors Rolands Feldmanis sacīja, ka sausums ir īpaši skāris Latvijas Vidzemes daļu, mazliet mazāk Latgali. Salīdzinoši vismazāk sausums ir skāris Zemgali un Kurzemi. «Ja Zemgalē un Kurzemē augu audzētājiem šodien ir mazākas bažas par ražu, tad turpretī Vidzemē un arī Latgalē situācija saglabājas kritiska,» norādīja Feldmanis.

Vienlaikus viņš atzīmēja, ka sausums nav vienīgās lauksaimnieku bažas, jo situācija saasinās arī finanšu tirgos. Cita starpā viņš minēja procentu likmju kāpumu, kur EIRIBOR procentu likme pie tuvojas vēsturiski augstākajam punktam pēdējo 15 gadu laikā. «Komplektā ar šiem izaicinājumiem ir izejvielu cenu kāpums, ko lauksaimnieki iegādājās pērn, gatavojoties 2023. gada sezonai, un vienlaikus saražotās produkcijas cenu kritums, piemēram, graudiem un pienam,» piebilda Feldmanis, atzīmējot, ka, ja sausuma dēļ nav ražas, lauksaimniekam izdzīvot ir grūti.

Sausuma dēļ lauksaimnieki aicina valdību izsludināt ārkārtējo situāciju. Kā intervijā Latvijas Televīzijas raidījumam «Rīta panorāma» sacīja biedrības «Zemnieku saeima» valdes priekšsēdētāja vietniece Maira Dzelzkalēja-Burmistre, visā Latvijas teritorijā šogad ir neredzēts sausums un cietauša ir visas lauksaimniecības nozares, tostarp, piemēram, neataug nopļautie zālāji, kā arī ļoti strauji iet bojā graudaugi. Vienlaikus Dzelzkalēja-Burmistre atzīmēja, ka par ārkārtējās situācijas izsludināšanu vēl tiek lemts, kā arī nozare vēl apkopo plusus un mīnus, ko šāda situācija dotu. ▣

Ar grozījumiem arī noteikts, kuri pretendenti, kuri piesakās uz atbalstu intervencē «zaļās joslas» un ierīko laukmales vai buferjoslas, kā arī, neizmantojot sintētiskos augu aizsardzības līdzekļus, apsaimnieko labības vai sēklkopības laukus, kuros ir izplatījušās vējauzas un rudzuzmilgas, kā arī citas ekspanzivās

Turpmāk lauksaimnieki «zaļās joslas» varēs apsaimniekot biežāk nekā vienu reizi sezonā

Valdība šonedēļ apstiprināja grozījumus kārtībā par atbalsta piešķiršanu no Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) platībatkarīgo un dzīvniekatkarīgo saistību īstenošanai, nosakot atsaucē datumu atbalsta pretendentiem par meža zemi un nosakot izmaiņas tā dēvēto «zaļo joslu» apsaimniekošanas režīmā.

Noteikumi papildināti ar konkrētu datumu – 15. jūniju –, kad atbalsta pretendenti apsaimniekošanā esošajai zemei ir jābūt tā īpašumā vai lietošanā divos pasākumos, tostarp intervencē «Natura 2000 maksājums mežiem» un aktivitātē «Kompensācijas maksājums par Natura 2000 meža teritorijām».

Ar grozījumiem arī noteikts, ka pretendenti, kuri piesakās uz atbalstu intervencē «zaļās joslas» un ierīko laukmales vai buferjoslas, kā arī, neizmantojot sintētiskos augu aizsardzības līdzekļus, apsaimnieko labības vai sēklkopības laukus, kuros ir izplatījušās vējauzas un rudzuzmilgas, kā arī citas ekspanzivās

un invazīvās sugas, drīkst šādas «zaļās joslas» apsaimniekot biežāk nekā vienu reizi sezonā, tādējādi mehāniski ierobežojot šo augu nekontrolētu izplatību.

Ierasti «zaļo joslu» apsaimniekošana un kopšana nav ražošanas, un šī iemesla dēļ četrus metrus plato laukmali un astoņus metrus plato buferjoslu vienu reizi sezonā līdz 15. septembrim var smalcināt vai nopļaut un atstāt, vai arī atstāt tajā apaugumu uz ilgāku laiku, nodrošinot, ka joslās visu saistību periodu neveidojas kūla un nav koku un krūmu atvašu, kas vecākas par vienu gadu, skaidroja Zemkopības ministrija.

Citās platībās, tostarp aramzemē sēto zālāju laukos, ierīkotās laukmales un buferjoslas nav atļauts smalcināt vai nopļaut biežāk kā vienu reizi sezonā un laukmales segumam ir acīmredzami jāatšķiras no pamatlauka. Tas panākams gan ar atšķirīgu seguma sastāvu, gan – ieteicams – ar atšķirīgu pļaušanas laiku, norādīja ministrijā. ▣

Nepieciešamas atkāpes Kopējā lauksaimniecības politikā

Nedēļas sākumā zemkopības ministrs Didzis Šmits Luksemburgā piedalījās Eiropas Savienības (ES) Lauksaimniecības un zivsaimniecības padomes sanāksmē.

Ministri pārrunāja situāciju ES lauksaimniecības tirgū pēc Krievijas agresīvā iebrukuma Ukrainā un saistībā ar lauksaimnieciskajai ražošanai nelabvēlīgajiem laikapstākļiem daudzās ES dalībvalstīs. Diskusijas notika arī par Eiropas Komisijas (EK) sagatavoto augu aizsardzības līdzekļu (AAL) ilgtspējīgas lietošanas jauno regulu.

Ilgstoši sausuma apstākļi negatīvi ietekmē lielāko daļu lauksaimniecības kultūru un to attīstību, tostarp lopbarības augu ražību. Tāpēc zemkopības ministrs Didzis Šmits aicināja EK atļaut vairākus izņēmumu pasākumus Latvijas Kopējās lauksaimniecības politikas stratēģiskajā plānā 2023.–2027. gadam, piemēram, pieļaut atkāpes no ES prasībām par neražojošām platībām, lai palīdzētu lauksaimniekiem pārvarēt grūtības un stabilizēt situāciju, saglabājot lauksaimniecības nozares izaugsmi.

«Ekstremālu laikapstākļu dēļ, kas piemēklējuši gan Latvijas, gan citu Eiropas valstu lauksaimniekus, aicinām Komisiju piemērot atsevišķas atkāpes no KLP prasībām,» uzsvēra Didzis Šmits. «Tas ļautu neražojošās lauksaimniecības zemes platības (buferjoslas, laukmales, papuves) izmantot pārtikas ražošanai un lopbarības ieguvei.» Vairums dalībvalstu puda atbalstu Latvijas priekšlikumiem piemērot šādas atkāpes Kopējā lauksaimniecības politikā, ai-

cinot EK atbalstīt ierosinātās elastības iespējas lauksaimniekiem tik sarežģītajos apstākļos.

EK nākusi klajā ar priekšlikumu piešķirt 330 miljonus eiro finansējumu 22 ES dalībvalstu lauksaimniekiem, kurus ietekmē nelabvēlīgie klimatiskie apstākļi, augstas resursu izmaksas un dažādi ar tirgu un tirdzniecību saistīti jautājumi. Latvijai atbalsta plānots piešķirt 6,8 miljonus eiro. Jūlija sākumā notiks dalībvalstu diskusijas par EK sagatavoto priekšlikumu, kā arī paredzēts balsojums par tā apstiprināšanu.

Zemkopības ministrs uzsvēra nepieciešamību turpināt atbalstīt Ukrainu, vienlaikus aicinot EK vērtēt svarīgāko ražošanas resursu pieejamību un to cenu kopsakarību ar lauksaimniecības produktu cenu attīstību. Tāpat ministrs vērsa uzmanību, ka ir jāvērtē nevienlīdzīgā tirgus konkurence saistībā ar importa pieaugumu ES no trešajām valstīm, un uzsvēra nepieciešamību panākt līdzsvarotus tirdzniecības sarunu rezultātus, ņemot vērā mūsu ražotāju intereses un nodrošinot vienlīdzīgu konkurenci apstākļos.

Savukārt diskusijā par AAL lietošanas samazinājumu Latvija tāpat kā citas ES dalībvalstis uzsvēra, ka sagaida EK veikto ietekmes papildu novērtējumu, kam jāsniedz atbildes par AAL lietošanas samazinājuma ietekmi uz pārtikas ražošanu un pieteikamību, cenām, ietekmi uz mežsaimniecību un bioloģisko daudzveidību, kaitīgo organismu izplatīšanās risku, ietekmi uz ražotāju konkurētspēju un rentabilitāti. ▣

Lauksaimniekiem būs atvieglājumi sausuma negatīvo seku pārvarēšanai

Nemot vērā ilgstošo sausumu, Zemkopības ministrija lauksaimniekiem šogad paredzējusi atvieglojumus, kas ļaus nodrošināt lopbarības pieejamību, izmantojot papuves, zaļmēslojuma platības, starpkultūru platības, buferjoslas un laukmales lopu ganišanai vai lopbarības ieguvei.

Ilgstošais sausums ietekmē ne tikai graudaugu, augļu un dārzeņu ražas, bet arī lopbarības augu ražību, zālaugu zaļās masas veidošanos, tādējādi apgrūtinot lopbarības sagatavošanu un radot papildu finanšu slogu lauksaimniekiem. Saimniecībās visā Latvijā vērojama niecīga zālaugu ražība, zālāju stiebrī ir retāki, masa ir mazāka, tie nogatavojas priekšlaicīgi vai pat izkalst. Tas rada pamatotas bažas par iespējam sagatavot lopbarību rudens un ziemas sezonai.

Nemot vērā ilgstoši zemo nokrišņu daudzumu visā Latvijas teritorijā kopš aprīļa sākuma, to negatīvo ietekmi uz kultūraugu attīstību un pilnvērtīgas ražas iegūšanu, Lauku atbalsta dienests, administrējot ES un valsts atbalstu, noteikti ņems vērā nelabvēlīgo laika apstākļu ietekmi atbalsta saņemšanas nosacījumu izpildē.

2023. gadā Lauku atbalsta dienests, izvērtējot konkrēto situāciju saimniecībās, ļaus pagarināt projektu īstenošanas sākšanu ilggadīgu stādījumu ierīkošanas gadījumā jauniem un maziem lauksaimniekiem, ja tas ir paredzēts Lauku attīstības programmas pasākumu laikā iesniegtajā plānā, kā arī pārējām dārkopības saimniecībām pasākumā «Ieguldījumi materiālajos aktīvos». Izvērtējot konkrēto situāciju saimniecībā, pieļaujams pārskatīt projektā noteiktos sasniedzamos rādītājus vai pagarināt to izpildes termiņu par gadu. Tāpat Zemkopības ministrija ir sagatavojusi grozījumus noteikumos par valsts atbalstu, ko lauksaimniekiem piešķir kā īstermiņa aizdevumus, saskaņā ar kuriem 2023. gadā paredzēts palielināt valsts atbalsta apmēru īstermiņa aizdevuma veidā no 40 līdz 60 eiro par ilgspēju sekmējošam ienākumu pamatatbalstam pieteikto hektāru.

Tāpat ir nepieciešams nodrošināt papildu valsts finansējumu kredītprocentu daļējai dzēšanai, jo lauksaimnieki ir īstenojuši ieguldījumus ražošanas attīstībā un aizdevuma procenti veido ievērojamu daļu no kopējām izmaksām. Turklāt, ievērojot inflācijas izraisīto procentu likmju kāpumu, tas rada papildu finansiālo slogu laikā, kad ieņēmumi no ražošanas ir krasi sarukuši. Ministrija vērtēs iespēju 2023. gadā mainīt kredītprocentu likmes atbalsta apmēru no 4 % līdz 5 % lauksaimniecībā izmantojamās zemes iegādei, lauksaimniecības dzīvnieku iegādei un īstermiņa aizdevumiem.

Paredzēti arī grozījumi noteikumos, kas nosaka dīzeļdegvielas ar samazinātu akcīzes nodokli piešķiršanas kārtību lauksaimniekiem, lai 2024./2025. saimnieciskajā gadā nodrošinātu atvieglotus minimālo ieņēmumu kritērija nosacījumus, kas jāizpilda, lai saņemtu tiesības iegādāties dīzeļdegvielu ar samazinātu akcīzes nodokļa likmi. Vērtējot minimālo ieņēmumu kritēriju, ņems vērā labāko finanšu rādītāju par 2022. vai 2023. gadu.

Arī pasākumā «Bioloģiskā lauksaimniecība» kontroles iestādes, vērtējot bioloģiskā lauksaimnieka atbilstību nosacījumiem, tiks piemērotas atkāpes vairāku nosacījumu izpildē. Zemkopības ministrija sadarībā ar pārraudzības iestādēm regulāri uzrauga situāciju, lai operatīvi varētu lemt par papildu nepieciešamajiem pasākumiem. ▣

Lappusi sagatavoja Maija Upeniece.